

El Mur de Berlín 20 anys després

La nit del 12 al 13 d'agost de 1961, sense cap tipus d'avís, el govern de la part est de Berlín (la República Democràtica d'Alemanya) va construir un mur de 45 quilòmetres de llargada que separava la ciutat en dos. A un costat, la part oriental, el socialisme sorgit del Pacte de Varsòvia. A l'altre, la part occidental, el Berlín de la República Federal Alemanya. Mentre per a uns era "El Mur de contenció antifeixista", per als altres es tractava, simplement, d'"El Mur de la vergonya".

La Guerra Freda

Els antecedents són clars. Després de la caiguda de l'Alemanya nazi, el país es va repartir entre els Estats Units, França i Anglaterra (que van formar la RFA el 1949) i la part soviètica (que dominava la RDA). Totes dues parts van començar els treballs de reconstrucció de fronteres i, poc a poc, la tensió anava augmentant. De fet, Berlín s'havia convertit en el símbol de dues visions del món enfrontades (el capitalisme i el comunisme) que es disputaven l'hegemonia.

Immediatament després de la Segona Guerra Mundial, els Estats Units va idear el que es coneix com a "Pla Marshall", un seguit d'ajudes econòmiques destinades a la reconstrucció de diversos països europeus amb l'objectiu d'aturar el creixement del comunisme. Stalin, per la seva banda, va impulsar el COMECON, un teixit de subsidis i canals comercials per enfortir els països de l'est.

El 1948, per evitar que els occidentals imposessin la seva economia al Berlín oriental, Stalin va ordenar un bloqueig generalitzat. No podien entrar ni materials ni subministraments des de l'altra part de la ciutat, amb l'excusa que els Estats Units estava rearmant el país per quedar-se amb tot el poder.

Una economia debilitada

L'economia planificada del costat oriental s'anava debilitant ràpidament. Des del 1952, les fronteres interiors entre la RDA i la RFA es van intensificar amb tanques i vigilants. Però cada vegada més gent fugia a la part capitalista (entre el 1949 i 1961 més de 3 milions de persones van passar de la part oriental a la part occidental).

Mentre molts treballadors del costat soviètic consumien els productes a baix preu, beneficiant-se de les condicions financeres que el seu govern els oferia, treballaven a la part occidental, on la moneda era molt més potent. D'aquesta manera, el contraban d'aliments i altres productes cada vegada era més gran i creava un important mercat negre. Els anomenats "grenzgänger", els berlinesos orientals que treballaven al costat occidental, van ser obligats a pagar el seu lloguer amb marcs de la RFA.

El Mur

El polític comunista Erich Honecker va ser el responsable de la planificació i realització del mur. Tot i que els aliats de l'Organització del Tractat l'Atlàntic Nord (OTAN) tenien informes que parlaven d'una idea similar, ningú s'esperava llevar-se el matí del 13 d'agost de 1961 i trobar-se amb una ciutat dividida en dos, i on els ciutadans de la part soviètica van quedar atrapats durant 28 anys. El primer dia, ja hi havia 5.000 membres de policia comunista i uns 5.000 membres de brigades especials.

Tot i que els responsables del mur asseguraven que era una protecció contra el capitalisme, tots els esforços en seguretat miraven cap a la seva pròpia part de la ciutat. Hi havia pistoles automàtiques per a qui intentava escalar, gossos i una tela metàl·lica situada sobre un bloc de formigó de més de 3 metres d'alçada. Tot i així, es van comptabilitzar un total de 5.000 fugues però, encara que el número no és exacte, se sap que van morir més de 250 persones.

Die Wende

El Mur de Berlín va caure la nit del 9 de novembre de 1989. Aquest fet es coneix com "Die Wende" (el canvi). Durant quasi 30 anys, els ciutadans de Berlín van viure tot tipus de processos però, sens dubte, el més greu va ser la crisi a la frontera situada a Checkpoint Charlie on, des de cada bàndol, es van enviar 10 carros de combat. Durant 24 hores, el món va tremolar pensant en la possibilitat d'una guerra atòmica.

Però els països del pacte de Varsòvia anaven obrint-se cada vegada més a Europa i els habitants del Berlín soviètic aprofitaven les fronteres amb Hongria i Àustria per abandonar el tancament a què estaven sotmesos. El món es manifestava en contra d'aquest aïllament. Ja no es podia allargar més. I, poc a poc, la part oriental anava donant més permisos per viatjar fora. La pressió era massa forta però no era suficient. Fins que el 9 de novembre, Günter Schabowski - funcionari del Partit Socialista de la Unitat Alemanya (SED)- va anunciar que tenien la intenció de permetre creuar la frontera a tothom que ho volgués sense demanar cap permís. En aquell moment, un periodista li va preguntar quan seria efectiva aquesta nova ordre. Schabowski, nerviós, no va saber contestar una data concreta i va dir "immediatament". En poques hores, i durant tota la nit, els ciutadans de les dues parts es van concentrar a la frontera i van exigir als guàrdies - que no estaven avisats - que l'obrissin. El final d'aquesta història, tan gris i trista, havia arribat.

Text: Albert Lladó. albert@edicat.cat